

29 maart 2020 Inleiding en overweging OLV Bilthoven
5^e zondag in de veertigdagentijd,

In verband met de maatregelen vanwege het coronavirus – geen viering zoals gebruikelijk op deze Passiezondag. Wel is er een moment van bezinning (rond de evangelielezing van deze zondag) vanuit een lege kerk, uitgezonden via www.kerkradio.nl
voorganger: Joke Mourits-van Assendelft

Goede morgen, u die nu luistert. Hopelijk voelen wij ons op dit moment met elkaar verbonden in Gods Naam.
Laten we bidden met elkaar, voor elkaar en voor onszelf: dat wij de liefde niet vergeten.

Muziek (Max Bruch)

Zonder liefde ben je nergens

*Al kon ik nog zozeer
in prachtige preken
mijn redes afsteken
en wist wijze woorden op ieder gebied
men had de liefde niet
dan was het toch meer
wat trommelgekletter
gezwets en geschetter
had ik de liefde niet.*

*Al blies ik trompet
hoog van de toren
al zong ik in koren
de sterren van de hemel, het hoogste lied
men had de liefde niet
dan klonk het toch net
als toeters en bellen.
Ik had niets te vertellen
had ik de liefde niet.*

*Zonder liefde ben ik nergens
zonder jullie stel ik niets voor.
Had ik jullie niet bij me
dan ging ik er aan onderdoor.
Want liefde is echt
en liefde is aardig
is open, oprecht
en eerlijk, rechtvaardig.
't Is liefde die ziet*

die ieder verdriet

hoe opnieuw te beginnen

die ieder verdriet

ook de dood kan overwinnen. (Karel Eykman; naar 1Kor.13)

Muziek (John Field)

Evangelielezing: Johannes 11, 1-45 (vertaling Willibrord 1995)

Er was iemand ziek, een zekere Lazarus uit Betanië, het dorp van Maria en haar zuster, Marta. Maria is de vrouw die de Heer met balsem zalfde en zijn voeten met haar haren afdroogde; de zieke Lazarus was haar broer. De zusters stuurden Jezus de boodschap: 'Heer, hier is iemand ziek, iemand van wie U houdt.' Toen Jezus dit hoorde, zei Hij: 'Deze ziekte loopt niet uit op de dood, maar op de verheerlijking van God, want de Zoon van God moet erdoor verheerlijkt worden.' Jezus hield veel van Marta, van haar zuster en van Lazarus. Jezus hoorde dus van zijn ziekte; toch bleef Hij nog twee dagen waar Hij was. Daarna pas zei Hij tegen zijn leerlingen: 'Kom, we gaan naar Judea.' 'Maar rabbi,' zeiden de leerlingen, 'onlangs nog probeerden de Joden U te stenigen, wilt U er nu alweer heen?' Jezus antwoordde: 'Een dag duurt toch twaalf uren? Zolang het dag is kan men zijn weg gaan zonder te struikelen, omdat men het licht van deze wereld ziet. Maar als men 's nachts zijn weg gaat zal men struikelen, omdat men dan het licht moet missen.'

Na deze woorden deelde Hij hun mee: 'Onze vriend Lazarus is ingeslapen, maar Ik ga erheen om hem wakker te maken.' De leerlingen merkten op: 'Als hij slaapt, Heer, dan komt hij er weer bovenop.' Jezus had echter over zijn dood gesproken, terwijl zij dachten dat Hij de gewone slaap bedoelde. Daarom zei Jezus ronduit: 'Lazarus is gestorven. Toch ben Ik blij voor jullie, met het oog op jullie geloof, dat Ik niet ter plaatse was. Maar kom, laten we er nu heen gaan.' Toen zei Tomas, ook Didymus genaamd, tegen zijn medeleerlingen: 'Laten wij ook maar gaan, dan kunnen we samen met Hem sterven.'

Bij de aankomst van Jezus bleek Lazarus al vier dagen in het graf te liggen. Nu lag Betanië dichtbij Jerusalem, op een afstand van ongeveer vijftien stadiën. Heel wat Joden waren dan ook naar Marta en Maria toe gekomen om hun medeleven te betuigen met het verlies van hun broer. Marta, die gehoord had dat Jezus op komst was, was Hem tegemoet gegaan; Maria was thuisgebleven. Marta zei tegen Jezus: 'Heer, als U hier geweest was, zou mijn broer nooit gestorven zijn. Maar ik weet zeker dat U ook nu nog alles aan God kunt vragen en dat Hij het U zal geven.' 'Je broer zal opstaan', verzekerde Jezus haar. 'Dat weet ik', zei Marta, 'hij zal opstaan bij de opstanding op de laatste dag.' 'Ik ben de opstanding en het leven', zei Jezus. 'Wie in Mij gelooft mag dan wel sterven, toch zal hij leven; en iedereen die leeft en in Mij gelooft, zal in eeuwigheid niet sterven. Geloof je dat?' 'Ja Heer', antwoordde Marta, 'ik geloof vast dat U de Messias bent, de Zoon van God, Degene die in de wereld komen zou.'

Na deze woorden ging ze haar zuster Maria roepen. 'De Meester is er', fluisterde ze haar toe. 'Hij laat je roepen.' Zodra ze het hoorde, ging ze op weg naar Hem toe. Jezus was namelijk nog niet in het dorp, maar bevond zich nog op de plaats waar Marta Hem ontmoet had. De Joden die bij Maria in huis waren om hun medeleven te betuigen, zagen haar het huis uit snellen en gingen haar achterna, in de veronderstelling dat ze bij het graf wilde gaan treuren.

Toen Maria de plaats bereikt had waar Jezus zich bevond, wierp ze zich, zodra ze Hem zag, voor Hem neer en zei: 'Heer, als U hier geweest was, zou mijn broer nooit gestorven zijn.' Toen Jezus zag hoe ze weeklaagde en hoe ook de Joden die haar vergezelden weeklaagden, ontstak Hij in toorn en wond zich op. 'Waar hebt u hem neergelegd?' vroeg Hij. 'Komt U maar kijken, Heer', zeiden ze. Jezus begon te huilen, zodat de Joden zeiden: 'Hij moet wel veel van hem gehouden hebben!' Maar sommigen merkten op: 'Had Hij dan niet kunnen zorgen dat hij niet doodging? Hij heeft toch ook de ogen van de blinde geopend?' Opnieuw in toorn ontstoken, ging Jezus naar het graf. Het was een grot, die met een steen was afgesloten. 'Neem die steen weg', beval Hij. Marta, de zuster van de gestorvene, zei: 'Maar Heer, de stank! Hij ligt er al vier dagen!' Jezus antwoordde: 'Heb Ik je niet gezegd dat je de heerlijkheid van God zult zien als je maar gelooft?' Toen nam men de steen weg. Jezus sloeg de ogen op en bad: 'Vader, Ik dank U dat U mij aanhoord hebt. Voor Mij stond het vast dat U Mij altijd aanhoort, maar Ik spreek zo met het oog op al die mensen hier, opdat ze mogen geloven dat U Mij gezonden hebt.' Na dit gebed riep Hij met luide stem: 'Lazarus, kom naar buiten!' En de dode kwam naar buiten, zijn voeten en handen gebonden met zwachtels en zijn gezicht in een doek gewikkeld. 'Maak hem los,' beval Jezus, 'en laat hem gaan.'

Van de Joden die naar Maria toe waren gegaan en gezien hadden wat Hij gedaan had, gingen velen in Hem geloven.

Overweging

Het is een hachelijke onderneming om dit soort verhalen te vertellen in deze crisistijd; een tijd waarin mensen sterven door een virus – en ook nog steeds door oorlogsgeweld.

Het evangelie draait eigenlijk niet om Lazarus die uit z'n graf wordt geroepen. Hij speelt een bijrol. Hij helpt Johannes iets te vertellen over Jezus, - over wat voor Jezus het belangrijkste is, - zó belangrijk dat hij met gevaar voor eigen leven – toch naar Jerusalem reist. Waarom luisteren kwetsbare mensen zo graag naar hem? Omdat hij hen raakt. Omdat hij hun leven verwarmt, omdat hij bemoedigt.

Wie in mij gelooft mag dan wel sterven, toch zal hij leven – hoorden we Jezus zeggen. Dát is de kernzin van dit lange verhaal. Met zijn woorden, zijn hart en zijn handen trekt hij als het ware de sluier van de dood weg die over mensen kan hangen, wanneer zij door allerlei omstandigheden 'in de dode hoek' terecht zijn gekomen.

Jezus belooft hier geen altijddurend leven, hij neemt ons sterven serieus, maar hij zegt dat er ook vandaag en morgen en zolang het mag duren – een leven mogelijk is dat mensen niet gevangen zet in angst, in verdriet en lijden, - in hun dagelijkse portie 'dood' dus. 'Dood' in bijbelse betekenis gaat heel vaak over situaties waarin mensen niet tot hun recht komen, over omstandigheden waarin mensen onrecht begaan of ondergaan.

Wie in mij gelooft – zal leven.

We maken van Jezus' woorden een karikatuur als we denken dat hij het sterven van mensen kan tegenhouden. Wat hij hier zegt betekent: Geloof me nou: als je omziet naar elkaar, als je onvoorwaardelijk liefhebt, - als je zo nu en dan je eigenbelang opzij zet om ruimte te maken voor elkaar – dan krijgt ieder wat nodig is, elke dag opnieuw; dan heeft ieder levensadem genoeg, - dan kunnen mensen zelfs met overgave sterven, omdat zij hebben gelééfd.

Twee maanden geleden konden we getuige zijn van de herdenking van de bevrijding van Auschwitz-Birkenau. Een overlevende voegde een elfde gebod toe: 'Gij zult niet onverschillig zijn'. Hij zei: Auschwitz kwam niet uit de lucht vallen; lange tijd kon het de wereld niet schelen wat er gebeurde in het begin van de vorige eeuw. Onverschilligheid is misschien wel het tegenovergestelde van de liefde. Onverschilligheid leidt naar vernietiging – onverschilligheid maakt van het leven een hel. Je zou kunnen zeggen dat deze 93-jarige uit een graf was opgestaan, teruggekeerd uit de hel van het concentratiekamp om de wereld te vertellen wat er gebeuren kan als we niet naar elkaar omzien.

Eigenlijk gebeurde er met Jezus net zoiets: zijn léven stond op uit het graf. Zijn boodschap, zijn woorden, zijn liefde waren niet begraven. Met vallen en opstaan proberen velen te doen wat hij heeft gedaan, passend in de tijd waarin zij leven.

Elke tijd heeft z'n eigen vragen en antwoorden. Misschien schudt de dreiging waarmee wij nu wereldwijd te maken hebben ons wakker - en ontdekken we weer dat honderd procent controle over je leven niet bestaat. Dat het menselijker is en opwekkender om echt naar elkaar om te kijken in een situatie waarin niet alleen wij zelf gevaar lopen. Misschien beseffen we hoe verwend we eigenlijk zijn met zoveel medicijnen voor heel veel ziektes. Tegelijk worden we bang als er zoveel mensen ziek worden; sterven. We kunnen de dood niet buitensluiten, ook niet als we onszelf opsluiten. Er kán een ongezonde angst gaan regeren die dodelijker is dan het virus. Natuurlijk moeten we de voorschriften opvolgen en vertrouwen op de deskundigen, die geen nep-nieuws verspreiden. Vertrouwen – het is de kern van elk geloof.

Lazarus werd geroepen: Kom naar buiten! Laat je zien. Wij worden opgeroepen ons even NIET te laten zien. Binnen te blijven. Dat kan benauwend zijn: we worden met onszelf geconfronteerd.

In stille ogenblikken zullen we beseffen, dat leven altijd een mix is van licht en schaduw – en dat ook aan het duister niet altijd te ontkomen is. Zekerheden loslaten, illusies laten varen, - het is dood-eng. Maar áls we het doen – kan dat 'lucht' geven.

Wanneer we erkennen dat er gevaar dreigt, - dat we elkaar zoveel mogelijk moeten beschermen, - maar ook dat we ruimte moeten maken voor de eigen tranen en die van anderen – dan kunnen er goede dingen gebeuren, dan houden we het vol. We zitten in hetzelfde schuitje, we weten niet hoe het verder zal gaan. Als dit voorbij is – zullen er barsten en scheuren zijn in de samenleving, binnen families. Er zal rouw zijn, om degenen die zijn gestorven, maar ook om alles wat niet goed ging. Niets is meer hetzelfde: de wereld zal veranderd zijn. En toch: ook dan zullen we zingen, lachen, huilen en bidden... En toch daarover gaat het met Pasen binnenkort.

Muziek Erbarme Dich uit de Matteüspassion.

Laten we bidden.....

Tot U die ik niet ken
maar aan wie ik toebehoor,
tot U die ik niet begrijp,
maar die mij hebt toegewijd
aan mijn eigen lot
tot U –

Onze Vader die in de hemel zijt
Uw Naam worde geheiligd,
Uw rijk kome
Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood
En vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren
En breng ons niet in beproeving,
maar verlos ons van het kwade.
Want van U is het Koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid
in eeuwigheid. Amen

Lied: Zo vriendelijk en veilig als het licht...

Zo vriendelijk en veilig als het licht
zoals een mantel om mij heen geslagen
zo is mijn God, ik zoek zijn aangezicht
ik roep zijn naam, bestorm hem met mijn vragen,
dat Hij mij maakt, dat Hij mijn wezen richt.
Wil mij behoeden en op handen dragen.

Want waar ben ik, als Gij niet wijd en zijd
waakt over mij en over al mijn gangen
Wie zou ik worden, waart Gij niet bereid om,
als ik val, mij telkens op te vangen.
Ik leef niet echt, als Gij niet met mij zijt.
Ik moet in lief en leed naar U verlangen.

Spreek Gij het woord dat mij vertroosting geeft,
dat mij bevrijdt en opneemt in uw vrede.
Ontsteek die vreugde die geen einde heeft,
wil alle liefde aan uw Mens besteden.
Wees Gij vandaag mijn brood zowaar Gij leeft.
Gij zijt toch zelf de ziel van mijn gebeden.

Tot zover dit moment van bezinning op deze Passiezondag.
Vanuit dit lege kerkgebouw van de Onze Lieve Vrouw van altijddurende bijstand in Bilthoven
– wens ik u een goede zondag.

Joke Mourits-van Assendelft
